

УДК 376.37:37.018.43

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2026-10.34>**Наталія СУХОВІЄНКО**

кандидат педагогічних наук, логопед вищої категорії,
викладач кафедри початкової і спеціальної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
chrysantemum14@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0528-9494

Інна ЛІТВІН

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової і спеціальної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
in.litvin19@yu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-8946-1449

ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ: СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. У статті здійснено структурно-компонентний аналіз впливу дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах сучасних освітніх викликів – пандемії COVID-19 та повномасштабної війни в Україні. **Мета статті** полягає у здійсненні структурно-компонентного аналізу впливу дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей та обґрунтуванні педагогічних умов мінімізації його негативних наслідків. **Методологія** дослідження: теоретичний аналіз наукових досліджень і публікацій; структурно-компонентний аналіз впливу дистанційного навчання на компоненти мовленнєвої системи; порівняльний аналіз особливостей очного, синхронного та асинхронного форматів навчання; узагальнення та систематизація наукових положень щодо педагогічних умов мінімізації негативного впливу дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей. Актуальність дослідження зумовлена тривалим переведенням освітнього процесу в дистанційний та змішаний формати, що суттєво змінило умови мовленнєвого розвитку дітей і потребує комплексного науково-педагогічного осмислення. Визначено сутність та специфіку дистанційного навчання як форми організації освітнього процесу; окреслено його відмінності від традиційного очного навчання в контексті мовленнєвого розвитку. **Наукова новизна:** уперше проаналізовано вплив дистанційного навчання на основні компоненти мовленнєвої системи дітей із позиції структурно-компонентного підходу, уточнено ризики та негативні наслідки дистанційного навчання для мовленнєвого розвитку (обмеження живого спілкування, звуження комунікативного середовища, підвищений екранний час, труднощі у сприйнятті фонетичної інформації через аудіотехніку), уточнено потенційні позитивні ефекти (розширення доступу до логопедичної допомоги, можливості використання цифрових засобів стимуляції мовленнєвого розвитку). Розглянуто роль цифрових технологій у логопедичній роботі з дітьми в умовах дистанційного навчання. Проаналізовано специфіку впливу дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з тяжкими порушеннями мовлення. **Висновки.** Запропоновано педагогічні умови мінімізації негативного впливу дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей та рекомендації для педагогів і батьків. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання результатів аналізу для вдосконалення організації логопедичного супроводу в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, мовленнєвий розвиток, структурно-компонентний аналіз, цифрові технології, логопедична робота, мовленнєва компетентність, діти з особливими освітніми потребами.

© Н. Суховієнко, І. Литвин, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Nataliia SUKHOVIENKO

*Candidate of Pedagogical Sciences, Speech Therapist of the Highest Category,
Lecturer at the Department of Primary and Special Education,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
chrysantemum14@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0528-9494*

Inna LITVIN

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Primary and Special Education,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
In.litvin19@vu.cdu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-8946-1449*

THE IMPACT OF DISTANCE LEARNING ON CHILDREN'S SPEECH DEVELOPMENT: A STRUCTURAL-COMPONENT ANALYSIS

Abstract. The article presents a structural-component analysis of the impact of distance learning on the speech development of preschool and primary school children in the context of contemporary educational challenges – the COVID-19 pandemic and the full-scale war in Ukraine. **The purpose** of the article is to conduct a structural-component analysis of the impact of distance learning on the speech development of children and to substantiate the pedagogical conditions for minimizing its negative consequences. The research **methodology** is based on theoretical analysis of scientific research and publications; structural and component analysis of the impact of distance learning on the components of the speech system; comparative analysis of the features of face-to-face, synchronous and asynchronous learning formats; generalization and systematization of scientific provisions on pedagogical conditions for minimizing the negative impact of distance learning on the speech development of children. The relevance of the research is determined by the prolonged transition of the educational process to distance and mixed formats, which significantly changed the conditions of children's speech development and requires comprehensive scientific-pedagogical reflection. The nature and specifics of distance learning as a form of organising the educational process are defined; its differences from traditional face-to-face learning in the context of speech development are outlined. **The scientific novelty:** for the first time, the impact of distance learning on the main components of children's speech system was analyzed from the perspective of a structural-component approach, and the risks and negative consequences of distance learning for speech development were clarified (limited live communication, narrowing of the communicative environment, increased screen time, difficulties in perceiving phonetic information through audio equipment) and its potential positive effects (expanded access to speech therapy assistance, possibilities of using digital means to stimulate speech development) are specified. The role of digital technologies in speech therapy work with children in distance learning conditions is considered. The specifics of the impact of distance learning on the speech development of children with special educational needs, particularly those with severe speech disorders, are analysed. **Conclusions.** Pedagogical conditions for minimising the negative impact of distance learning on children's speech development and recommendations for educators and parents are proposed.

Key words: distance learning; speech development, structural-component analysis, digital technologies, speech therapy work, speech competence, children with special educational needs.

Постановка проблеми. Дистанційне навчання з непопулярної форми організації освіти перетворилося на повноцінну освітню реальність для мільйонів українських дітей. Пандемія COVID-19, а з лютого 2022 р. повномасштабна збройна агресія Росії проти України змусили перевести освітній процес у дистанційний та змішаний формати на безпрецедентно тривалий час. За даними Міністерства освіти і науки України, значна частина здобувачів освіти від 2 до 6–7 років упродовж 2020–2025 рр. не мала можливості повноцінно брати участь в освітньому процесі закладів

дошкільної та загальної середньої освіти у звичному очному режимі.

Мовленнєвий розвиток дитини є соціальним за своєю природою: він відбувається у процесі живого спілкування з дорослими та однолітками, у різноманітних ситуаціях комунікативної діяльності. Дистанційне навчання принципово змінює комунікативне середовище дитини: живе спілкування заміщується опосередкованою взаємодією через технічні засоби, що не може не відбиватися на всіх структурних компонентах мовленнєвої системи: фонетичному, лексичному, граматичному та зв'язно-мовленнєвому.

Особливої гостроти ця проблема набуває щодо дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з тяжкими порушеннями мовлення. Для них регулярний логопедичний супровід є необхідною умовою мовленнєвого прогресу; переведення в дистанційний формат може суттєво уповільнити або навіть призупинити корекційний процес. Попри масштабність явища та його тривалість, науково-педагогічний аналіз впливу дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей у структурно-компонентному вимірі залишається недостатньо розробленим. Більшість наявних досліджень зосереджено або на організаційно-методичних аспектах дистанційного навчання загалом, або на окремих аспектах логопедичної роботи онлайн, не охоплюючи системного аналізу впливу на всі компоненти мовленнєвої системи дитини. Це й зумовлює актуальність та наукову значущість пропонованого дослідження.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Питання дистанційного навчання як форми організації освітнього процесу та його можливостей для дітей з особливими потребами висвітлено у вітчизняній та зарубіжній науці. Вплив пандемії COVID-19 на мовленнєве середовище та мовленнєвий розвиток дітей комплексно проаналізовано у скопінговому огляді С. Чарні, С. Камарата, А. Черн, [11], які першими звернули увагу на ризики порушення комунікативного розвитку дітей в умовах соціальної ізоляції. Дослідження Й. Пейович, К. Северіну, М. Вігаріу, С. Фрота [12] підтвердило, що діти, народжені й виховані в умовах пандемії, систематично показують нижчі результати у сегментації слів та мовленнєвому засвоєнні порівняно з допандемійними однолітками. Вплив дистанційного навчання на розвиток дітей у контексті різних форматів взаємодії (живе відеонавчання чи передача матеріалів) емпірично вивчено Г. Шампо, Л. Манджаваккі, Ф. Маркетта, Л. Пікколі [10]. Автори виявили, що живі відеозаняття забезпечують значно кращий розвиток дітей, зокрема у мовленнєвій сфері, порівняно з асинхронним навчанням через відеозаписи та матеріали. Серед вітчизняних дослідників цифрові технології у логопедичній практиці аналізує Т. Коломосьць [4], яка обґрунтовує, що застосування цифрових засобів у корекційній

роботі сприяє більш ефективному фонематичному розвитку, розширенню активного словника та підвищенню загального інтересу дітей до процесу пізнання. Цифрові технології у логопедичній роботі з дітьми з порушеннями слуху та мовлення досліджує А. Цибулько [7], яка систематизує цифрові інструменти для стимуляції мовленнєвого розвитку та подолання комунікативних бар'єрів в умовах дистанційного навчання. Інформаційно-цифрову компетентність учителя-логопеда як сучасну вимогу в умовах цифрового суспільства розглядає Л. Чередніченко [8]. Дистанційне навчання дітей із сенсорною алалією та його місце в системі корекційної роботи аналізує Н. Бірченко [1], підкреслюючи, що дистанційне середовище може створювати як нові можливості, так і суттєві обмеження для дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Ю. Рібцун [5] також розкриває проблему допомоги дітям з особливими мовленнєвими потребами в умовах воєнного стану, фіксуючи значне зростання кількості дітей із заїканням та загостренням наявних мовленнєвих порушень під впливом стресу. Цифровізацію навчального процесу дітей із порушеннями слуху і мовлення в умовах спеціальної школи вивчають В. Гладуш, І. Кравчук, Л. Кравчук [2]. Аналіз наявних досліджень засвідчує, що, попри активну увагу науковців до окремих аспектів проблеми, цілісного структурно-компонентного аналізу впливу дистанційного навчання на всі рівні мовленнєвої системи дітей в українському науково-педагогічному дискурсі ще не представлено. Це й визначає мету пропонованого дослідження.

Мета статті – здійснити структурно-компонентний аналіз впливу дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей та обґрунтувати педагогічні умови мінімізації його негативних наслідків.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання – це форма організації освітнього процесу, що здійснюється переважно на відстані з опосередкованою (через технічні засоби) взаємодією між учасниками навчання. Відповідно до законодавства України, «дистанційне навчання може передбачати навчальні (у тому числі практичні, лабораторні) заняття, вебінари, онлайн-форуми та конференції, самостійну роботу, дослідницьку, пошукову,

проектну діяльність, навчальні ігри, консультації та інші форми організації освітнього процесу, визначені освітньою програмою закладу освіти» [9].

Принципова відмінність дистанційного навчання від традиційного очного в контексті мовленнєвого розвитку дітей полягає у зміні якості та кількості комунікативних ситуацій. В умовах очного навчання дитина щоденно занурена в багатоканальне мовленнєве середовище: вона чує мовлення педагога та однолітків у природній акустиці, спостерігає невербальні комунікативні сигнали (міміку, жести, інтонацію), бере участь у спонтанному діалозі, має можливість наслідувати зразки правильного мовлення у різноманітних ситуаціях. Дистанційний формат суттєво обмежує ці можливості. По-перше, мовлення педагога сприймається через мікрофон і динаміки, що погіршує акустичну якість звуку та ускладнює фонематичне сприймання. По-друге, площа екрана обмежує сприймання невербального контексту мовлення. По-третє, технічні затримки та перебої у зв'язку порушують природну ритміку діалогічного обміну. По-четверте, соціальна ізоляція від однолітків різко звужує репертуар комунікативних ситуацій, необхідних для розвитку спонтанного мовлення.

Застосовуючи структурно-компонентний підхід, розглянемо вплив дистанційного навчання на кожен компонент мовленнєвої системи дитини. Фонетичний складник мовленнєвого розвитку є найбільш уразливим щодо впливу дистанційного навчання. Сприймання звукового складу мовлення через аудіотехніку суттєво відрізняється від живого акустичного середовища: компресія звуку, шуми, затримки спотворюють фонетичний образ слова. Для дітей із несформованим фонематичним сприйманням або порушеннями звуковимови це означає отримання спотвореного акустичного зразка, що може закріплювати помилкові фонематичні уявлення. Дослідження С. Чарні, С. Камарата, А. Черн [11] показало, що носіння масок та обмежена міміка під час пандемії суттєво ускладнили сприймання фонетичної інформації дітьми, оскільки діти молодшого віку значною мірою орієнтуються на зорові підказки (положення губ, артикуляційні рухи) під час сприймання

та відтворення звуків. Під час дистанційного навчання зображення обличчя педагога на екрані є значно меншим і менш деталізованим порівняно з живим спілкуванням, що обмежує зорово-моторну імітацію – провідний механізм засвоєння звуковимови. Водночас сучасні цифрові технології відкривають нові можливості для розвитку фонематичного компонента: спеціалізовані застосунки для тренування звуковимови та фонематичного аналізу, інтерактивні логопедичні програми з візуальним біологічним зворотним зв'язком. Т. Коломоєць зафіксувала, що «оптимальне використання цифрових технологій у логопедичній роботі залежить, з одного боку, від індивідуальних особливостей кожної конкретної дитини, а з іншого – від професіоналізму самих логопедів, від їхнього вміння органічно та дозовано вписувати означені технології у систему корекційної роботи з кожною дитиною з ООП» [4, с. 22].

Словниковий запас дитини безпосередньо залежить від різноманіття та насиченості її комунікативного середовища. В умовах дистанційного навчання дитина значною мірою позбавлена природних ситуацій збагачення лексики: спільних ігор, прогулянок, відвідування громадських місць, спілкування з різними людьми. Соціальні обмеження, пов'язані з локдаунами та збройним конфліктом, додатково звужують практику слова у реальних ситуаціях. С. Фрота та співавтори у своїх емпіричних дослідженнях виявили стійке відставання у показниках словника у дітей, які розвивалися виключно в умовах пандемії, хоча соціальна комунікація не зазнала впливу [12]. В умовах України ситуація ускладнюється чинником вимушеного переміщення сімей, що додатково дестабілізує мовне середовище дитини та, в частині двомовних сімей, може вести до змішування мов. Цифрові технології мають значний потенціал для лексичного розвитку дітей: мультимедійні словники, інтерактивні ігри на збагачення словника, відеоматеріали з новими предметами та явищами можуть компенсувати обмеженість реального середовища. А. Цибулько систематизує цифрові інструменти, що дають змогу стимулювати лексичний розвиток через різні сенсорні канали. Її дослідження доводять, що «використання цифрових технологій у корекційній роботі з дітьми з порушеннями слуху

покращує якість навчального процесу та сприяє розвитку у них мовленнєвих і комунікативних навичок. Систематичне впровадження технологій, таких як слухові тренажери, мультимедійні засоби, програми для жестової мови та альтернативної комунікації, показало свою ефективність у створенні багатоканальної підтримки та інтерактивного середовища для дітей із різними ступенями втрати слуху» [7, с. 298]. Формування граматичних стереотипів потребує значної кількості повторювань та варіювань граматичних конструкцій у природному мовленнєвому оточенні. Дистанційне навчання обмежує природні ситуації граматичної практики: зменшується кількість розгорнутих діалогів, спонтанних розповідей, ситуацій, де дитина змушена використовувати складні синтаксичні конструкції. Разом із тим вплив дистанційного навчання на граматичний компонент є найменш вираженим порівняно з іншими складниками, насамперед тому, що граматичні навички активно підтримуються мовленнєвим спілкуванням у родині. Під час дистанційного навчання педагог має обмежені можливості для виправлення граматичних помилок у режимі реального часу, що характерно для традиційного логопедичного заняття. Водночас цифрові засоби: інтерактивні граматичні вправи, застосунки для корекції граматичної правильності можуть ефективно доповнювати онлайн-роботу. Розвиток зв'язного мовлення – найбільш складний і соціально зумовлений аспект мовленнєвого розвитку – зазнає найвиразнішого негативного впливу дистанційного навчання. Монологічне мовлення (розповідь, переказ, опис) потребує комунікативної мотивації – бажання розповісти щось значущому слухачеві. Дистанційний формат штучно звужує репертуар мовленнєвих ситуацій, де така мотивація природно виникає. Діалогічне мовлення в онлайн-режимі також є менш природним: технічні обмеження унеможливають одночасне говоріння, що руйнує природну інтерактивну структуру діалогу.

Дослідження впливу дистанційного навчання на розвиток дітей переконливо демонструє, що «живі» онлайн-заняття з реальним педагогом є значно ефективнішими для розвитку зв'язного мовлення, ніж асинхронні відеоматеріали: лише жива взаємодія створює справжні комунікативні ситуації, де

дитина відчуває потребу в розгорнутому мовленнєвому висловлюванні. Використання художніх картин, серій сюжетних зображень та відеоматеріалів як стимульного матеріалу для зв'язного мовлення в онлайн-форматі може частково компенсувати цей недолік.

Комунікативна функція мовлення – здатність дитини ефективно взаємодіяти з різними партнерами у різних ситуаціях – зазнає найвиразнішого збіднення в умовах дистанційного навчання. Діти позбавлені природного різноманіття комунікативних контактів: вони менше спілкуються з однолітками, обмежені в участі у групових формах діяльності, мають менше можливостей для відпрацювання соціальних мовленнєвих сценаріїв (знайомство, запрошення, прохання, відмова тощо). Дослідження О. Феценко та О. Шопші зафіксувало, що «комунікативні здібності є інтегральною характеристикою дошкільника, яка формується на перетині когнітивних, емоційно-вольових і поведінкових компонентів та істотно залежить від якості соціального середовища й організації освітнього процесу» [6, с. 567]. Разом із тим необхідно зазначити, що цифрове середовище само по собі є новою комунікативною реальністю, яка формує власні комунікативні компетентності. Діти, які опановують дистанційне навчання, набувають навичок цифрової комунікації, уміння орієнтуватися в онлайн-середовищі та адаптувати своє мовлення до опосередкованої взаємодії. Ці навички є затребуваними у сучасному цифровому суспільстві, хоча й не замінюють повноцінного живого спілкування.

Дистанційне навчання несе особливі ризики для дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку. Логопедична допомога є процесом, що потребує безпосереднього контакту: педагог має бачити артикуляцію дитини, чути дрібні нюанси звуковимови, здійснювати тактильну корекцію артикуляційних рухів. Переведення логопедичних занять в онлайн-формат неминує призводити до втрати частини цих можливостей. Н. Бірченко, аналізуючи дистанційне навчання дітей із сенсорною алалією, констатує, що «впровадження цифрових технологій у корекційний процес є механізмом, що впливає на корекційно-розвивальне середовище, у якому відбувається корекція, і реалізує вирішення всіх проблем,

які пов'язані із сенсорною алалією» [1, с. 220]. Ю. Рібцун констатує, що в умовах воєнного стану значно зросла кількість дітей із заїканням, спровокованим травматичним стресом, а дистанційний формат ускладнює своєчасне виявлення та лікування таких порушень [5]. В. Гладуш, І. Кравчук, Л. Кравчук [2] у SWOT-аналізі цифровізації навчання у спеціальній школі фіксують суперечливий баланс. Цифрові засоби підвищують мотивацію та забезпечують диференційований підхід, але технічні труднощі та відсутність живого контакту обмежують їхню ефективність у корекції мовлення. Разом із тим цифрові технології відкривають нові можливості для дітей із порушеннями мовлення, які раніше не мали доступу до кваліфікованої логопедичної допомоги через географічну або фінансову недоступність. Л. Чередніченко підкреслює, що «інформаційно-цифрова компетентність учителя-логопеда є важливим складником його професійної діяльності у сучасному цифровому суспільстві. Вона охоплює технічну, комунікаційну, методичну, аналітичну, етичну та самоосвітню компетентності, що сприяють ефективному використанню цифрових технологій у логопедичній практиці» [8, с. 82]. На основі проведеного структурно-компонентного аналізу сформулюємо педагогічні умови, що дають змогу мінімізувати негативний вплив дистанційного навчання на мовленнєвий розвиток дітей.

1. Пріоритет синхронного (живого) онлайн-спілкування над асинхронним. Дані досліджень Г. Шампо, Л. Манджаваккі, Ф. Маркетта, Л. Пікколі переконливо свідчать, що лише жива інтерактивна взаємодія з педагогом та однолітками забезпечує повноцінний розвиток комунікативно-мовленнєвих навичок [10]. Тому під час дистанційного навчання необхідно максимально збільшувати частку живих відеозанять за рахунок скорочення частки асинхронних матеріалів.

2. Забезпечення якісного аудіосередовища на онлайн-заняттях. Для фонетичного розвитку дітей принципово важливо, щоб педагог і дитина мали якісні мікрофони та навушники, займалися у тихих приміщеннях, а відеозображення давало змогу бачити артикуляцію. Це особливо важливо для дітей із порушеннями фонематичного сприймання.

3. Активне залучення батьків як посередників між педагогом і дитиною. В умовах дистанційного навчання батьки перебирають на себе значну частину функцій, що традиційно виконує педагог: спостереження за мовленням дитини, виконання домашніх завдань, стимуляція мовленнєвої активності у побутовому середовищі. Педагог має систематично проводити консультації для батьків щодо стимуляції мовленнєвого розвитку дитини вдома.

4. Методично обґрунтований підбір цифрових засобів стимуляції мовленнєвого розвитку. Арсенал сучасних логопедичних застосунків, мультимедійних ресурсів та інтерактивних платформ може суттєво збагатити мовленнєве середовище дитини в умовах дистанційного навчання. Водночас цифровий інструментарій має добиратися методично обґрунтовано – з урахуванням вікових особливостей дитини, рівня її мовленнєвого розвитку та конкретних завдань.

5. Обмеження екранного часу та збереження природних мовленнєвих ситуацій. Дистанційне навчання у поєднанні з дозволами перед екраном може призводити до надмірного екранного часу, що негативно позначається на мовленнєвому розвитку, особливо у дітей раннього та дошкільного віку. Педагоги мають рекомендувати батькам підтримувати природні ситуації живого спілкування: сімейне читання, спільні ігри, розмови під час прогулянок і побутової діяльності.

6. Посилений логопедичний моніторинг у постдистанційний період. Після тривалого дистанційного навчання необхідне ретельне обстеження стану мовленнєвого розвитку кожної дитини для виявлення можливих відставань та планування коригуючих заходів. Особлива увага має приділятися дітям, які в умовах дистанційного навчання не отримували систематичного логопедичного супроводу.

Висновки. Здійснений структурно-компонентний аналіз дає змогу зробити такі висновки. Дистанційне навчання як форма організації освітнього процесу справляє диференційований вплив на різні компоненти мовленнєвої системи дітей. Найбільшої негативної дії зазнають фонетико-фонематичний та комунікативний компоненти, що пов'язано зі зміною акустичних умов сприймання мовлення та звуженням репертуару комунікативних

ситуацій. Лексичний та зв'язно-мовленнєвий компоненти зазнають впливу переважно опосередковано – через збіднення мовленнєвого середовища та зниження комунікативної мотивації. Граматичний компонент є найменш уразливим за умови збереження активного мовленнєвого спілкування в родині. Водночас дистанційне навчання відкриває нові можливості для мовленнєвого розвитку дітей завдяки доступу до різноманітних цифрових освітніх ресурсів, розширенню охоплення дітей з ООП логопедичною допомогою та розвитку цифрових комунікативних компетентностей. Баланс позитивних та негативних ефектів

визначається якістю організації дистанційного навчання та рівнем методичної підготовки педагогів і батьків.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з емпіричним вивченням наслідків тривалого дистанційного навчання для мовленнєвого розвитку українських дітей, розробленням науково обґрунтованого діагностичного інструментарію для виявлення мовленнєвих відставань, спричинених дистанційним навчанням, та методичних рекомендацій для педагогів і батьків щодо стимуляції мовленнєвого розвитку дітей в умовах дистанційного та змішаного навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бірченко Н. С. Дистанційне навчання дітей із сенсорною алалією. *Collection of Scientific Papers «ЛОГОΣ»*. 2024. № 16. С. 216–221. <https://doi.org/10.36074/logos-20.09.2024.042>
2. Гладуш В., Кравчук І. Кравчук Л. Цифровізація навчального процесу дітей із порушеннями слуху і мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2025. № 25. С. 81–108. <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2025-25.81-108>
3. Калмикова Л., Харченко Н., Кючуков Х., Мисан І. Вплив мовленнєво-мовної компетентності дошкільників на успішність подальшого оволодіння і розвитку мовлення в школі: результати порівняльного психолінгвістичного аналізу. *Preschool Education: Global Trends*. 2022. № 2. С. 7–37. <https://doi.org/10.31470/2786-703X-2022-2-7-37>
4. Коломоєць Т. Г. Використання цифрових технологій у логопедичній роботі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2023. Вип. 44. С. 17–23. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2023.44.03>
5. Рібцун Ю. В. Запобігти, захистити, допомогти. Діти з особливими мовленнєвими потребами в умовах воєнного стану. *Вісник науки та освіти*. 2022. № 2(2). С. 201–112. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2\(2\)-201-212](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2(2)-201-212)
6. Фещенко О., Шопша О. Особливості розвитку комунікативних здібностей дітей дошкільного віку. *UNIVERSUM*. 2025. № 25. С. 560–568. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/2203>
7. Цибулько А. Використання цифрових технологій у логопедичній роботі з дітьми з порушеннями слуху. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. Вип. 216. С. 293–299. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-293-299>
8. Чердніченко Л. Інформаційно-цифрова компетентність учителя-логопеда як сучасна вимога цифрового суспільства. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Т. 13. № 4. С. 79–83. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i4-011>
9. Щодо окремих питань організації освітнього процесу в умовах воєнного стану : Лист МОН України від 03.11.2023 № 1/17310-23. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/90390/#google_vignette
10. Champeaux H., Mangiavacchi L., Marchetta F., Piccoli L. Child development and distance learning in the age of COVID-19. *Review of Economics of the Household*. 2022. Vol. 20(3). P. 659–685. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11150-022-09606-w>
11. Charney S. A., Camarata S. M., Chern A. Potential Impact of the COVID-19 Pandemic on Communication and Language Skills in Children. *Otolaryngology – Head and Neck Surgery*. 2021. Vol. 165(1). P. 1–2. DOI: <https://doi.org/10.1177/0194599820978247>
12. Pejovic J., Severino C., Vigário M., Frota S. Prolonged COVID-19 related effects on early language development: A longitudinal study. *Infant Behavior and Development*. 2024. Vol. 75. URL: <https://researchportal.ulisboa.pt/en/publications/prolonged-covid-19-related-effects-on-early-language-development/>

REFERENCES:

1. Birchenko, N. S. (2024). Dystantsiine navchannia ditei iz sensornoi alaliieiu [Distance learning of children with sensory alalia]. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»*, 16, 216–221. <https://doi.org/10.36074/logos-20.09.2024.042> [in Ukrainian].
2. Hladush, V., Kravchuk, I., & Kravchuk, L. (2025). Tsyfrovizatsiia navchalnoho protsesu ditei z porushenniamy slukhu i movlennia [Digitalization of the educational process of children with hearing and speech disorders]. *Aktualni pytannia korektsiinoi osvity (pedagogichni nauky)*, 25, 81–108. <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2025-25.81-108> [in Ukrainian].
3. Kalmykova, L., Kharchenko, N., Kyuchukov, Kh., & Mysan, I. (2022). Vplyv movlennievo-movnoi kompetentnosti doshkilnykiv na uspishnist podalshoho ovolodinnia i rozvytku movlennia v shkoli: rezultaty porivnialnoho psyholinhvystychnoho analizu [The influence of speech-language competence of preschoolers on the success of subsequent language acquisition and development at school: results of a comparative psycholinguistic analysis]. *Preschool Education: Global Trends*, 2, 7–37. <https://doi.org/10.31470/2786-703X-2022-2-7-37> [in Ukrainian].
4. Kolomoiets, T. H. (2023). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u lohopedychnii roboti [The use of digital technologies in speech therapy work]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 19: Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia*, 44, 17–23. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2023.44.03> [in Ukrainian].
5. Ribtsun, Yu. V. (2022). Zapobihy, zakhysty, dopomohty. Dity z osoblyvymy movlennievymy potrebamy v umovakh voiennoho stanu [Prevent, protect, help. Children with special speech needs under martial law]. *Visnyk nauky ta osvity*, 2(2), 201–112. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2\(2\)-201-212](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2(2)-201-212) [in Ukrainian].
6. Feshchenko, O., & Shopsha, O. (2025). Osoblyvosti rozvytku komunikatyvnykh zdibnostei ditei doshkilnoho viku [Peculiarities of the development of communicative abilities of preschool children]. *UNIVERSUM*, 25, 560–568. Retrieved from <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/2203> [in Ukrainian].
7. Tsybulko, A. (2024). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u lohopedychnii roboti z ditmy z porushenniamy slukhu [The use of digital technologies in speech therapy work with children with hearing impairments]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky*, 216, 293–299. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-293-299> [in Ukrainian].
8. Cherednichenko, L. (2025). Informatsiino-tsyfrova kompetentnist vchytelia-lohopedy yak suchasna vymoha tsyfrovoho suspilstva [Information and digital competence of the speech therapist as a modern requirement of the digital society]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 13(4), 79–83. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i4-011> [in Ukrainian].
9. Shchodo okremykh pytan orhanizatsii osvitnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu [On certain issues of organizing the educational process under martial law]: Lyst MON Ukrainy vid 03.11.2023 № 1/17310-23. Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/90390/ [in Ukrainian].
10. Champeaux, H., Mangiavacchi, L., Marchetta, F., Piccoli, L. (2022). Child development and distance learning in the age of COVID-19. *Review of Economics of the Household*, 20(3), 659–685. <https://doi.org/10.1007/s11150-022-09606-w> [in English].
11. Charney, S. A., Camarata, S. M., & Chern, A. (2021). Potential impact of the COVID-19 pandemic on communication and language skills in children. *Otolaryngology – Head and Neck Surgery*, 165(1), 1–2. <https://doi.org/10.1177/0194599820978247> [in English].
12. Pejovic, J., Severino, C., Vigário, M., Frota, S. (2024). Prolonged COVID-19 related effects on early language development: A longitudinal study. *Infant Behavior and Development*, 75. Retrieved from <https://researchportal.ulisboa.pt/en/publications/prolonged-covid-19-related-effects-on-early-language-development/> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 09.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.10.2026